

ІСТОРИЯ ПЕРШИХ БЕРЕГОЗАХИСНИХ КОМПЛЕКСІВ М. ОДЕСА

У статті розглянуто функціонування берегової зона Чорного моря. Це унікальна природна система яка активно освоюється людиною. Проаналізовано, які фактори впливають на складності розвитку берегової зони на тлі одностороннього інженерного підходу. Описано сучасні підходи щодо захисту морських берегів відповідно до природних форм рельєфу та об'єктів берегозахисту.

Ключові слова: берегова зона, узбережжя, море, захисні споруди.

The article examines the functioning of the coastal zone of the Black Sea. This is a unique natural system that is actively mastered by man. It was analyzed which factors affect the complexity of the development of the coastal zone against the background of a one-sided engineering approach. Modern approaches to the protection of sea shores are described in accordance with the natural relief forms and coastal defense objects.

Key words: coastal zone, coast, sea, protective structures.

Одесу було побудовано на відносно рівному плато. Ближче до берегової частини будувалися в основному дачні будинки полегшеного типу. Однак з часом, під впливом інтенсивної техногенної діяльності, активізувалися небезпечні геологічні процеси – абразія (розмив берегів), зсуви, підтоплення. На сьогоднішній день зареєстровано понад 5 тис. зсувів, найбільших втрат зазнали рекреаційні берегові території. Протизсувні та берегозахисні заходи рекреаційні берегові території. У геоструктурному відношенні Одеса перебуває у межах північного схилу причорноморської западини. Прибережне плато, де розташоване місто, причорноморської западини, поступово знижується у південно-східному напрямку у бік Чорного моря. Плато перерізане невеликими балками (Водна, Крива, Аркадіївська, Фонтанська, Чорноморська та інші). До моря місто прилягає своєю східною і південно-східною стороною зі ступінчастими уступами або піщаними пересипами [4]. Одеса перебуває в зоні сучасної сейсмічної активності. Епіцентри підземних поштовхів знаходяться на стику Східних і Південних Карпат, у горах Вранча (Румунія) на глибині 100-150 км. У районі гір їх сила досягає 8-10 балів. Сейсмічні хвилі поширюються на територію Одеського регіону, їх сила зменшується в східному напрямку. Землетруси в Одесі бувають, але досить рідко[5].

У 1963 р. на ділянці від Ланжерона до Аркадії почалося будівництво першої черги берегоукріплювальних споруд: було проведено терасування схилів та їх черги берегоукріплювальних споруд, намито пляжі. Друга черга (мис В. Фонтан) будувалася з 1968 по 1986 рр. і включала терасування схилів з висадкою кущів і дерев, які з часом переросли у паркові рекреаційні зони. Ці

споруди були розраховані на 25 років , а минуло вже 45 протизсувні споруди потребують ремонту та реконструкції [1].

В Одесі спостерігаються просідання земної поверхні та провали, що пов'язано з рухливістю порід над підземними пустотами — катакомбами. Ці пустоти, що виникли при розробці вапняку-черепашнику, мають протяжність понад 1500 км та глибину залягання від 4 до 45 м. Внаслідок цього відбуваються деформації фундаментів будівель та споруд, порушення дорожнього покриття та комунікацій. Ситуація потребує невідкладних заходів: переходу до спорудження переривчастих хвилеломів, збереження схилів як рекреаційних зон, контролювання будівництва в прибережній зоні [2].

Берегова зона перетворена людиною є складною природно-технічною системою, тому потребує комплексного дослідження її та навколишнього середовища. В даний час в тій чи іншій мірі піддалися руйнуванню близько 20% берегозахисних споруд. Сумарна довжина берегової лінії пляжів складає 4,7 км. Тобто на зазначеній ділянці берега тільки 78% довжини берега представлено пляжами. Інші 22% це берегозахисні, технологічні і портові споруди та ділянки берега без пляжових наносів. Для пляжів характерне переважання середньозернистих піщаних відкладень з деякою часткою черепашково-детритового матеріалу. Штучний намив пісків більш дрібної фракції привів до зміни гранулометричного складу пляжевих пісків Одеського узбережжя, а також до зміни екосистем літоралі [3].

Одним із головних шляхів поліпшення стану штучних пляжів Одещини є відновлення робіт по будівництву ПЗС, нанос пляжів із відповідним гранулометричним складом та подальше дослідження даної території. Вивчення впливу людини на навколишнє середовище ще довгий час буде важливим і актуальним завданням. Це викликано безупинно зростаючою і ускладнюючою взаємодією людини і природного середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дослідження природних ресурсів на території Одеської області та оптимізація природокористування. Звіт з науково – дослідженої роботи (заключення), розділ II. Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова: Керівник Пилипенко Г. П. - № ДР 01040000499. Одеса, 2006. – 393 с.
2. Кліматичний кадастр України. Український гідрометеорологічний центр: веб-сайт: [URL https://www.meteo.gov.ua](https://www.meteo.gov.ua) (дата звернення 25.09.2023)
3. Кліматичний кадастр України. Центральна геофізична обсерваторія: веб-сайт. [URL:http://www.cgo-sreznevskiy.kyiv.ua](http://www.cgo-sreznevskiy.kyiv.ua) (дата звернення 01.10.2023).
4. Світличний О. О. Основи геоінформатики: Навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006.
5. Чому морське узбережжя перетворюється на кам'яні джунглі. Суспільство: веб-сайт: [URL http://www.golos.com.ua](http://www.golos.com.ua).

Науковий керівник докторка географічних наук, професорка Мальчикова Д.С.